

CONTRIBUȚII LA DEFINIREA CONCEPTULUI DE CONTABILITATEA CREATIVĂ

*Conf. univ. dr. Ovidiu-Constantin Bunget;
Asist. univ. dr. Alin-Constantin Dumitrescu;
Drd. Delia Deliu;
Drd. Ionel Măndescu, Universitatea de Vest din Timișoara*

The general notion of "creative accounting" represents an extensive concept that was debated and presented by many authors in the specialty literature. By analyzing the specialty literature and the motivations of the individuals that are entrusted with governing the entities, we reached to the conclusion that, discussing of creative accounting, in general, the concept can be described, in the light of an holistic approach, from the angle of two components: innovatory accounting and fraudulent creative accounting. In other words, the creativity in accounting may be criticized solely on the fraudulent character, and not by the means of using some skills and knowledge regarding an accounting referential.

Știința contabilității este precum un organism viu – evoluează. Toate referențialele contabile și multe concepte ale acestei științe au căpătat noi valențe pe măsura creșterii complexității tranzacțiilor economice și financiare. C.G. Demetrescu preciza¹: „studierea evoluției istorice a oricărei științe este instructivă și interesantă numai în măsura în care din cercetările întreprinse se desprind concluzii valabile și cu caracter permanent”.

1. Stadiul cercetării

Contabilii au fost atât de mult caricaturizați pentru lipsa lor de imaginație și pentru comportamentul lor rigid, încât expresia „contabilitate creativă” pare un anacronism în toată regula. Istoria prezintă, însă, o poveste diferită. Liliana Malciu, în *Politici contabile*, prezintă

---

¹ C.G. Demetrescu. *Istoria contabilității*”, Editura Științifică, București, 1972.

o pildă extrem de valoroasă pentru istoria contabilității. În 1532, Francisco Pizarro a cucerit Inca. Ajuns la curtea imperială, el a observat că unii dintre curteni purtau în jurul taliei sfori înnodate. Presupunând că sforile erau mătănii, Pizarro a ordonat oamenilor săi să omoare în taină pe toți cei care le purtau. „Omorâți-i pe preoți și civilizația lor se va destrăma!” a spus el. În realitate, sforile înnodate reprezentau „registre contabile” complete ale averii imperiului. Pizarro a omorât contabilii și, odată cu moartea lor, a distrus imperiul. Această poveste arată că, pentru câștigarea unui război, sunt suficiente sancțiuni economice creative. În plus, în orice profesie, inclusiv în cea contabilă, există germeni favorabili pentru exercitarea creativității.¹

Alături de standarde și certitudini, coexistă excepția și neprevăzutul. Pentru a delimita câmpul operațiunilor și a-l limpezi, contabilitatea încearcă să facă atât cât poate. În zonele de umbră sau de turbulență, care traversează orice organizație, acolo unde domnește incertitudinea, ea nu poate pune probleme, ca și cum acestea ar fi fost rezolvate a priori. Evenimentele surprind atunci când se produc. Fenomenele nu sunt bine înțelese. Aici începe universul riscului, încercărilor, erorilor, uceniciei, *creativității*, libertății. Pătrundem în regatul contabilității „clandestine”, acolo unde organizațiile își arată cea mai umană față, amestecând în combinații complexe virtuțile și perversiunea inteligenței creative, acolo unde profesioniștilor le place să se exprime.

Conceptul de contabilitate creativă se utilizează, de regulă, pentru a descrie procesul prin care profesioniștii contabili își folosesc cunoștințele în scopul manipulării cifrelor incluse în conturile anuale.

Trotman definește contabilitatea creativă ca fiind o tehnică de comunicare ce vizează ameliorarea informațiilor furnizate investitorilor pe aceeași linie.² Colasse este de părere că sintagma „contabilitate creativă” desemnează „practicile de informare contabilă adesea la limita legalității, practicate de anumite întreprinderi, care, profitând de limitele impuse de standarde, caută să-și înfrumusețeze imaginea poziției financiare și a performanțelor economice și financiare.”³ Definiția cea mai substanțială îi aparține lui Naser. Conform acestuia, contabilitatea creativă este:

- a) procesul prin care, dată fiind existența unor breșe în reguli, se manipulează cifrele contabile și, profitând de flexibilitate, se alege acele practici de măsurare și informare ce permit transformarea documentelor de sinteză din ceea ce ele ar trebui să fie în ceea ce managerii doresc.
- b) procesul prin care tranzacțiile sunt structurate de asemenea manieră, încât să permită producerea rezultatului contabil dorit.⁴

În studiul său despre colapsul societății, Argenti a conectat utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă cu incompetența managerilor. Managerii incompetenți își concentrează atenția asupra unor aranjamente particulare și neglijează sistemul de informare contabilă și ratele financiare, care încep să se deterioreze. O societate ajunsă în acest stadiu începe, îndubitabil, să utilizeze contabilitatea creativă. Motivația este evidentă, deoarece societatea nu a obținut performanțe satisfăcătoare, este posibil, printre altele, ca furnizorii să nu-i mai acorde credit comercial, creditorii să-i micșoreze termenele de rambursare a creditelor, clienții să-și caute alți furnizori. Utilizând contabilitatea creativă, managerii adoptă o poziție defensivă. Refuzul lor de a admite eșecul este o componentă posibilă a atitudinii psihologice

---

¹ Niculae Feleagă, Liliana Malciu. *Politici și opțiuni contabile*, Editura Economică, 2002, pg. 389-398.

² M. Trotman „*Comptabilité britannique, mod d'emploi*”, Economica, Paris, 1993 - citat de N. Feleagă și L. Malciu în „*Politici și opțiuni contabile*”, Ed. Economică, 2002.

³ Citat de B. Raybaud-Turrillo și R. Teller în „*Comptabilité créative*, Encyclopédie de gestion, Economica, Paris, 1996 și citat de N. Feleagă și L. Malciu în „*Politici și opțiuni contabile*”, Ed. Economică, 2002.

⁴ K. Naser „*Creative financial accounting: its nature and use*”, Practice Hall, 1993, pg. 59 - citat de N. Feleagă și L. Malciu în „*Politici și opțiuni contabile*”, Ed. Economică, 2002.

normale, conform căreia „norii „se vor ciocni în altă parte”. Se poate concluziona că, uneori, contabilitatea creativă poate fi asociată cu eșecul; societatea o utilizează pentru a amâna ziua „fatală”.

Literatura de specialitate enumeră următoarele motive pentru care managerii doresc să apeleze la contabilitatea creativă:

- a) creșterea artificială a prețului acțiunilor companiei. Firmele care comunică venituri sau potențial ridicat de încasări viitoare au șanse să li se aprecieze prețul acțiunilor;
- b) efect asupra costurilor îndatorării. Cu cât o societate raportează venituri/active mai ridicate, cu atât băncile vor avea o încredere mai mare la acordarea unui împrumut, și implicit, aceste societăți au șanse să negocieze dobânzi mai scăzute;
- c) de multe ori, companiile cotate își renumerează managerii în concordanță cu rezultatele financiare atinse. Astfel, conducerea este interesată să mărească, în mod artificial, aceste rezultate. Majoritatea indicatorilor în funcție de care sunt calculate remunerațiile managerilor, au la bază conturile anuale ale firmei pe care aceștia o conduc. De aceea, managerii vor fi întotdeauna interesați să exercite presiune asupra respectivilor indicatori astfel încât aceștia să se apropie cât mai mult de valoarea prevăzută pentru o bonificație cât mai substanțială. Contabilitatea managerială a încercat să dezvolte o adevărată teorie pentru a limita influența presiunilor managerilor asupra unor indicatori financiari precum vânzările, profitul, activele, datoriile, etc., încercând diversificarea acestor valori cu o serie de indicatori non-financiari care să fie mai greu manipulabili sau creând forme de remunerare, care să permită investitorilor să penalizeze managerii în cazul în care se descoperă că rezultatele publicate de aceștia sunt false.¹
- d) uneori, raportarea unui profit mai mic poate opri interesul prea ridicat al organismelor de stat care doresc să aplice politici antimonopol.

Cei care doresc să limiteze oportunitățile pentru contabilitatea creativă au la dispoziție mai multe metode de abordare a fenomenului. Problema care se pune este cum să ne dăm seama când o companie a fost „creativă” cu conturile sale și când ar trebui să se tragă semnalul de alarmă într-o companie care folosește contabilitatea creativă. Pentru a trage acest semnal ar trebui să existe o motivație. De cele mai multe ori există, în alte cazuri ea nu există deloc:

- a) acționarii nu sunt motivați, deoarece crește dividendul pe acțiune;
- b) auditorii s-ar putea să piardă contractul de audit.

Este greu să emitem o concluzie care să pretindă caracteristica de permanență, dar merită încercat și credem că fiecare „truditor” în planul contabilității are dreptul la o opinie.

Trebuie să luăm în calcul două aspecte principale:

- există foarte multe reglementări contabile care permit utilizarea unor tratamente alternative, evident sub condiția respectării principiului permanenței metodelor sau cu precizarea clară, în notele explicative, a efectului antrenat de politica alternativă asupra situațiilor financiare (de exemplu, imediat ne putem gândi la capitalizarea dobânzilor pentru activele cu ciclu lung de realizare – politică permisă atât de Standardele Internaționale de Raportare Financiară, cât și de Directiva a IV-a aprobată și de normalizatorul român în integralitatea sa);
- relațiile economico-sociale se complică tot mai mult, omul în sinea lui – este foarte complicat dacă ne raportăm la mecanismele de gândire și de caracter; asistăm la o schimbare a condițiilor juridice, condiționările existente în contractele comerciale care, în final, au menirea de a proteja interesele comercianților de bună-credință; astfel, apar relații contractuale noi care nu au mai fost abordate din punct de vedere contabil.

---

¹ Diaconu Paul „Cum fac bani contabilii? Evaziune fiscală, paradisuri fiscale, contabilitate creativă”, Editura Economică, 2004, p. 207-222.

Pornind de la ipotezele enunțate mai sus, putem conchide prin definirea unei părți a conceptului de contabilitate creativă, pe care o denumim, în continuare, *contabilitate novatoare*.

2. Contabilitatea novatoare vs contabilitatea creativă frauduloasă

Trebuie să înțelegem, prin acest concept, că cheia care stă la baza evoluției contabilității ca știință – este factorul care a stat la baza trecerii de la contabilitatea – tehnică de gestiune la știința contabilității. Putem regăsi în cadrul acestui concept de contabilitate novatoare și conceptul de *contabilitate alternativă*, care se referă la ansamblul tratamentelor contabile alternative permise de un referențial contabil. De ce nu ar reprezenta un concept nou și am dori să-l includem în demersul nostru științific în sfera contabilității novatoare? Răspunsul este că la momentul utilizării vreunui tratament alternativ, acel tratament reprezintă o inovație pentru politicile contabile ale entităților economice care, până atunci, se presupune că au utilizat tratamentul contabil de bază.

Rămâne cea de-a doua parte a conceptului, partea care cuprinde ingineriile contabile, tehnicile care au rolul de a induce în eroare, în mod intenționat, utilizatorii informației contabile. Deși anumiți autori nu clasifică în zona fraudei contabilitatea creativă, nu putem spune că atunci când dorești să publici o informație eronată, nu avem de-a face cu o *informare frauduloasă*, chiar și atunci când scopul pretins de producătorii informației contabile este de a feri entitatea de un colaps – deciziile luate de unii utilizatori fiind prezumate a fi disproporționate comparativ cu situația reală, dar ajungem iarăși în zona unei noțiuni relative – fiecare percepe realitatea în felul său, deoarece are propriul sistem de referință: de exemplu, înregistrarea unui rezultat de 100.000 lei în exercițiul curent după ce, în anii anteriori, rezultatele înregistrate au fost de 12.000.000 lei, respectiv 8.500.000 lei – poate fi interpretat diferit de utilizatori. Istoria, însă, a dovedit că nu este bine să „ascundem gunoiul sub preș” – toate problemele ascunse „explodează” la un moment dat (putem vedea ceea ce se întâmplă în perioadele de criză economică).

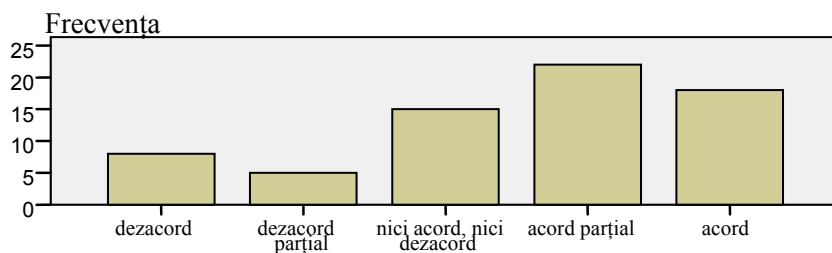
Astfel, bazându-ne pe o informație conștient eronată, destinată utilizatorilor informației contabile putem defini această a doua latură a contabilității creative ca fiind *contabilitate creativă frauduloasă* (în sensul utilizării unor tehnici de contabilitate cu scopul de a înșela utilizatorii). De asemenea, pentru a întări argumentul precedent, precizăm că singura infracțiune (de fals intelectual) prevăzută în legea contabilității, în România, este „efectuarea cu știință de înregistrări inexacte, precum și omisiunea cu știință a înregistrărilor în contabilitate, având drept consecință denaturarea veniturilor, cheltuielilor, rezultatelor financiare, precum și a elementelor de activ și de pasiv ce se reflectă în bilanț”; acest aspect trebuie corelat însă cu implicațiile existente, dar și cu pragul de semnificație.

În scopul conturării celor precizate anterior, prezentăm rezultatele unui studiu publicat în 2010, despre percepția auditorilor financiari și angajaților cabinetelor de audit din România, referitoare la ierarhia motivațiilor care conduc la utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă.¹

În cercetarea întreprinsă, cu privire la percepția auditorilor financiari, scorul reflectat la motivația contabilității creative, care constă în diminuarea obligațiilor fiscale, este de 3,54, media care ocupă locul al doilea (în cercetare, a fost utilizată scara tip Likert de la 1 la 5; 1-dezacord; 5-acord). Principala motivație în optica auditorilor este existența deselor schimbări legislative cu un scor mediu de 3,78. Acest lucru vine și conturează aspectele precizate în ce privește necesitatea defalcării contabilității creative în două concepte: contabilitate novatoare și contabilitate frauduloasă.

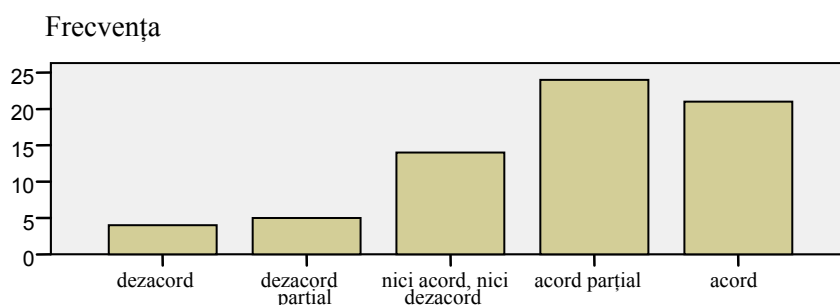
---

¹ Dumitrescu Alin-Constantin. *Detectarea fraudelor și erorilor în auditul financiar. Miză, oportunitate și responsabilitate*, Ed. Mirton, Timișoara, 2010, p. 304-307.

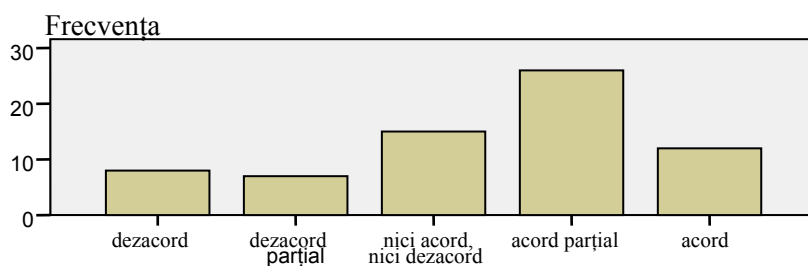
Figura 1. Diminuarea obligațiilor fiscale – motiv pentru utilizarea contabilității creative

Reprezentarea grafică a opțiunilor, care au condus la conturarea celei mai puternice motivații, pentru care se utilizează contabilitatea creativă din punctul de vedere al auditorilor financiari:

Figura 2. Desele schimbări legislative – motiv pentru utilizarea contabilității creative

Pe locul al treilea, în ierarhia motivațională a auditorilor, este obținerea unor surse suplimentare de finanțare cu un scor mediu de 3,40, reprezentând un oarecare acord:

Figura 3. Obținerea surselor suplimentare de finanțare – motiv pentru utilizarea contabilității creative

Celelalte motivații, în optica auditorilor financiari și angajaților cabinetelor de audit, au înregistrat un scor care arată un oarecare acord sau nici acord, nici dezacord, astfel:

- manipularea nivelului dividendelor (3,25);
- alte motive enunțate anterior în lucrare (3,15);
- informarea eronată a asociaților sau acționarilor (3,00).

În concluzie, în viziunea auditorilor, principala motivație pentru utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă constă în rapiditatea schimbărilor legislative, în timp ce, în viziunea managerilor, obținerea surselor suplimentare de finanțare, este principala motivație.

Concluzionând, considerăm oportună delimitarea celor două laturi ale contabilității

creative introduse în cuprinsul lucrării: *contabilitate novatoare* și *contabilitate creativă frauduloasă*.

Bibliografie:

1. Bunget Ovidiu-Constantin– *Audit financiar-contabil*, Editura Mirton, Timișoara, 2010.
2. Demetrescu C.G. – *Istoria contabilității*, Editura Științifică, București, 1972.
2. Diaconu Paul – *Cum fac bani contabilii? Evaziune fiscală, paradisuri fiscale, contabilitate creativă*, Editura Economică, București, 2004.
3. Dumitrescu Alin-Constantin – *Detectarea fraudelor și erorilor în auditul financiar. Miză, oportunitate și responsabilitate*, Editura Mirton, Timișoara, 2010, pg. 304-307.
4. Feleagă Niculae, Malciu Liliana – *Politici și opțiuni contabile*, Editura Economică, București, 2002.